

РЕВИЗИЈА ЗА ОТЧЕТНОСТ

НЕИСКОРИСТЕН ПОТЕНЦИЈАЛ ВО ПРЕВЕНЦИЈАТА И БОРБАТА СО КОРУПЦИЈАТА

КРИТИЧНИ ОСНОВИ ЗА ЕФИКАСНО ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА ВРХОВНИТЕ РЕВИЗОРСКИ ИНСТИТУЦИИ

1. Правна рамка:

- Независноста мора да биде законски загарантирана за да се спречи политичко мешање.
- Декларациите од Лима и Мексико поставуваат стандарди за независност на Ревизорски тела.
- Независноста вклучува и de jure (правна) и de facto (фактичка/ реална) независност.

2. Фактичка состојба:

- Ефективното функционирање бара адекватни ресурси: финансии, персонал и технологија.
- Вештините и експертизата се неопходни за висококвалитетни ревизии.
- ВРИ мора да имаат автономија да управуваат со нивните буџети и операции.

Предизвици за независноста

Државните ревизорски институции во шесте земји од Западен Балкан често откриваат низа вообичаени неправилности кои се однесуваат на следните области;

- **Финансиско лошо управување.** Оваа неправилност вклучува несоодветно сметководство, злоупотреба на средства или неовластено трошење од владини агенции, што иницира на недостаток на финансиска дисциплина и одговорност.
- **Неправилности при набавките.** Ревизорските тела честопати не покриваат неправилности во процесот на набавки, како што се фаворизирање, однапред договорени понуди или договори доделени на неквалификувани или политички поврзани фирми. Ова води до неефикасно користење на јавните средства и недостиг на транспарентност.
- **Недостаток на транспарентност.** Ревизорските тела често се наоѓаат во позиција каде владините агенции не успеваат да обезбедат јасни и сеопфатни информации за нивните активности, буџети и расходи. Недостатокот на транспарентност ја попречува јавната отчетност и доверба.
- **Неефикасно користење на јавните ресурси.** И покрај значајните буџетски распределби, Ревизорските тела идентификуваат случаи кога владините агенции не ги постигнуваат зацртаните цели. Ова укажува на неефикасност во распределбата на ресурсите и спроведувањето на програмата.
- **Непочитување на законските и регулаторните рамки.** ВРИ откриваат случаи кога владините тела не се придржуваат до релевантните закони, регулативи и политики. Ова може да вклучува прекршување на законите за набавки, даночните регулативи или правилата за управување со јавните финансии.
- **Корупција и измама.** Ревизорските тела, исто така, откриваат корупција или измами во владините тела, како што се проневера, поткуп или мито.

Ефективното функционирање на ревизорски тела е од суштинско значење за транспарентноста и отчетноста во управувањето.

Главните препораки за подобрување на нивните перформанси вклучуваат:

- Зајакнување на законските рамки за да се обезбедат сеопфатни ревизорски мандати.
- Зајакнување на оперативната автономија за справување со ресурсите без надворешни влијанија.
- Заштита на Ревизорските тела од политички назначувања и влијанија.
- Обезбедување на наодите од ревизијата да се почитуваат и да се постапува по нив без политичка пристрасност.
- Обезбедување на потребни човечки, технички и финансиски ресурси.
- Спроведување на еднолиниски буџетски практики за финансиска независност

ОСЛОБОДУВАЊЕ НА ПОТЕНЦИЈАЛОТ: РАЗБИРАЊЕ И ИСКОРИСТУВАЊЕ НА ВАЖНОСТА НА ДРЖАВНИТЕ РЕВИЗОРСКИ ИНСТИТУЦИИ

Клучни точки за работата на Ревизорските тела низ 6-те земји од Западен Балкан:

- **Важноста на пост-ревизорската фаза:** Обезбедувањето на ефективно соопштени и имплементирани наоди од ревизијата и препораките е од клучно значење за квалитетот и влијанието на ревизорските услуги.
- **Вклучување на засегнати страни:** активното вклучување на засегнатите страни е од суштинско значење за ефективност на Ревизорските тела во верификацијата на корективните активности и оценувањето на нивната одржливост.
- **Парламентарна улога:** Во моделот Вестминстер, парламентите и нивните комисии играат клучна улога во испитувањето на ревизорските извештаи, фокусирајќи се на законитоста, ефикасноста и ефективност на јавните средства.
- **Предизвици во БиХ:** Ревизорските тела немаат механизми за да се обезбеди спроведување на препораките за ревизија, првенствено откривање и дијагностицирање на проблемите и испраќање извештаи до различни парламентарни нивоа.
- **Правни алатки на Косово:** Иако постојат некои правни алатки за спроведување на ревизорските препораки, нивната ефикасност е попречена од политичките влијанија.
- **Недостатоци во Северна Македонија:** И покрај процесите за парламентарна проверка и расправи, постои празнина во систематското следење на наодите и препораките од ревизијата.
- **Механизам за известување на Албанија:** Ревизорските тела поднесува извештај до парламентарната Комисија за економија и финансии, со дискусии за формирање на специјализиран поткомитет за фокусирање на извештаите на независните уставни институции.
- **Систем на одбори во Црна Гора и Србија:** Овој модел им овозможува на Ревизорските тела да поднесат кривични пријави доколку се открие можно кривично дело, со примери за успешни и неуспешни дејствија преземени против одговорни лица.
- **Мониторинг на Црна Гора:** Владата е обврзана да ги следи и известува за препораките на ревизијата, но неефикасните механизми и недостатокот на разбирање доведуваат до ниски стапки на имплементација.
- **Предизвици во транспарентноста и пристапот:** Ревизорските тела се соочуваат со пречки како што се институционален отпор, попречен пристап до информации и празнини во почитувањето на регулативата, што влијае на нивната способност да обезбедат финансиска точност и интегритет..
- **Опструкција во БиХ:** Ентитетите често се спротивставуваат на ревизиите, со несоодветни санкции за опструкција, што претставува значителен предизвик за ревизорите.
- **Јавната свест во Северна Македонија:** Потребно е да се подигне јавната свест и да се зголеми интересот на медиумите за работата на Државниот завод за ревизија.

ОД НАОДИ ДО АКЦИИ: ИМПЛИКАЦИИ ОД НЕПРИДРЖУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ПРЕПОРАКИТЕ ОД РЕВИЗИЈАТА

- Спроведувањето на ревизорските препораки е од клучно значење за доброто владеење и отчетноста.
- Србија забележа позитивни финансиски ефекти од спроведувањето на препораките.
- Стапките на имплементација на ревизорските препораки се генерално ниски во земјите од Западен Балкан.
- Косово се соочува со предизвици во спроведувањето на препораките поради неказнивоста и недостатокот на образование кај јавните службеници.
- Соработката помеѓу ВРИ, ГО и медиумите е важна за транспарентност и отчетност.
- На ВРИ им е потребна независност, ресурси и експертиза за да спроведат ефективни ревизии.
- Корупцијата останува сериозен проблем на Западен Балкан, а ВРИ играат клучна улога во борбата против неа.
- Вообичаените неправилности откриени од ВРИ вклучуваат финансиско лошо управување, неправилности во набавките, недостиг на транспарентност, неефикасна употреба на јавните ресурси, корупција и измама и неусогласеност со прописите.
- Соработката помеѓу ВРИ и антикорупциските агенции треба да се зајакне преку размена на информации, техничка експертиза, заеднички истраги и застапување за посилни антикорупциски мерки.
- ВРИ треба да ги искористат меѓународните мрежи за споделување на знаење и соработка.